

تشیع و چشم انداز دموکراسی اسلامی - راه های تأمین صلح و حقوق بشر

لیزلوت آبید *

تاریخ دریافت: ۱۳۹۸/۰۷/۰۹ - تاریخ پذیرش: ۱۳۹۹/۰۱/۰۲

DOI: 10.22096 / HR.2020.45882

چکیده

دموکراسی واژه‌ای است که بسیار مورد استفاده و سوء استفاده قرار گرفته است. به عنوان ساختار احتمالی سازمان سیاسی، مفاهیم دموکراتیک در کشورهای اسلامی بسیار مورد بحث و بررسی است. دموکراسی در معنای غربی با «دموکراتیزه کردن» خاورمیانه همراه شده است که در واقع جنگ و اشکال مختلف سلطه خارجی را به مناطق مهم این منطقه حساس وارد کرده است. با این حال، تاکنون ساختارهای دموکراتیک در کشورهای مسلمان یک استثنا بوده است. به دلیل تحولات تاریخی در طول قرون گذشته، به نظر می‌رسد برای دموکراسی در فرهنگ خاورمیانه، پشتوانه نظری وجود ندارد. این تعجب‌آور است؛ زیرا اسلام از آغاز، الگوی شورا (مشورت) را ارائه داده است که می‌تواند و باید برای خدمت به حاکمیت مدرن توسعه یابد. به ویژه، تشیع می‌تواند از طریق تفاسیر و توضیحاتی که برای شکل‌گیری و اجرای دموکراسی اسلامی مناسب است، پشتوانه دینی ارائه دهد. در نامه امام علی^(ع) به مالک اشتر، طرح کلی و زیبایی از آنچه امروز «حکمرانی خوب» نامیده می‌شود، می‌یابیم. افزون بر این، تشیع امامت مهدی^(ع) را

Email: liselotte.abid@univie.ac.at

* مدرس، گروه مطالعات خاور نزدیک، دانشگاه وین، وین، اتریش.

تشیع و چشم انداز دموکراسی اسلامی - راه های تأمین صلح و حقوق بشر / لیزلوت آبیید ۱۷

به عنوان یک قاعده عادلانه فرض می کند. در غیاب امام زمان مردم سالاری اسلامی باید با مشارکت کامل مسلمانان اجرا شود، اما چگونه می توان یک کشور مسلمان مدرن را به صورت دموکراتیک سازمان دهی کرد؟ افزون بر دولت و کارگر و مجلس یا پارلمانی که بر اساس انتخابات تشکیل شده باشد، تخصص علمای دینی نیز لازم است؛ علمای دانشمندی که توانایی اجتهاد داشته باشند تا بتوانند پاسخگوی نیازهای زندگی امروز و در پی آن، تغییرات اجتماعی مداوم باشند. در یک حکومت اسلامی، دوره انتظار حضرت مهدی^(ع) نیازمند مشارکت فعال مردم است؛ زیرا تا آمادگی گسترده ای برای حمایت از هدف خیر وجود نداشته باشد، ایشان ظهور نمی کنند. این مشارکت یکی از حقوق اساسی بشر و همچنین وظیفه زن و مرد است. بنابراین، هر فردی باید این فرصت را داشته باشد که آگاهی اخلاقی، دینی و فرهنگی و آگاهی اجتماعی و سیاسی خود را از طریق آموزش و خودآموزی توسعه دهد تا شهروندان در چهارچوب اسلام، مسئولیت های اجتماعی و دموکراتیک خود را انجام دهند.

واژگان کلیدی: تشیع؛ اسلام؛ دموکراسی؛ صلح حقوق بشر.